

μένας Πολιτείας;—Ὅχι· ἀλλ' εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς· τουτέστιν, εἰς τὸν ἴδιον αὐτῆς λαόν. Οὐδὲν δίστηλον χρεωστεῖται εἰς ξένον ἔθνος.

Τοσαῦτα πλοῦτη ἐπεσώρευσεν ἔθνος ποτὲ πτωχὸν διὰ τῆς γεωργίας, τῶν χειροτεχνημάτων, καὶ τοῦ ἐμπορίου του.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚ ΤΟΥ ΜΑΝΘΑΝΕΙΝ
ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΣΕΩΣ.

Το μανθάνειν εἶναι μὲν εἰς πᾶσαν περίοδον τῆς ζωῆς ἐν ἀπὸ τὰ πλέον εὐάρεστα ἐνασχολήματα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος· ἀλλ' ἐξαιρέτως κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν. Τότε τὰ πάντα ἔχουν τὸ θέλητρον τῆς πρωτοφανείας· ἡ περιέργεια καὶ ἡ φαντασία στέκουν ἐξυπνοὶ· καὶ ἡ καρδιά εὐφραίνεται μὲ τὰς ἐλπίδας δόξης καὶ ὠφελείας εἰς τὸ μέλλον. Ἀκόμη καὶ οἱ τῆς παιδείας κατώτεροι κλάδοι, οἱ πρὸς καλλωπισμὸν συντείνοντες, ἡδύνουν πάντοτε τοὺς νέους. Αὐτοὶ πρέπουσιν εἰς πάντα καλῶς ἀνατετραμμένον· κοσμοῦν, ἂν καὶ δὲν σεμνύνωσι, τὴν ἀνθρωπότητα· καὶ, τὸ κυριώτερον, κομψῶς ἐνασχολοῦντες τῆς ἀδείας καὶ ἀνεσεως τὴν ἄραν, ἱκανοποιοῦν ἡμᾶς νὰ συνεισφέρωμεν εἰς τὴν ἀφωδότητα καὶ καθαρότητα τοῦ οἰκιακοῦ βίου.

Ἀλλ' εἰς τὰς μελέτας τῶν ὑψηλοτέρων μαθημάτων, —εἰς τὰς ἄρας ὁπόταν οἱ νέοι βαθμηδὸν ἀρχίζωσι τὴν σπουδὴν τῶν νόμων τῆς φύσεως, καὶ τῶν δυναμειῶν τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, ἢ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἀποκαλύψεων τοῦ Εὐαγγελίου, ὑπάρχει ἀνωτέρα τις ἡδονή. Τὸ νέφος, τὸ ὁποῖον κατὰ τοὺς νηπιακοὺς αὐτῶν χρόνους ἐκαλυπτε τὴν φύσιν, ἀρχίζει βαθμηδὸν νὰ διαλύεται· ὁ κόσμος μὲ ὅλα τὰ θαυμάσιά του ἀνοίγεται εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των· αἱ τῆς προσοχῆς καὶ παρατηρήσεως δυνάμεις αὐτῶν ἐκτείνονται ἀναλόγως τοῦ προκειμένου θεάματος· καὶ βλέποντες, κατὰ πρῶτον, τοῦ σύμπαντος τὴν ἀπειρίαν, καὶ σημειοῦντες τὴν μεγαλοπρεπῆ ἀπλότητα τῶν νόμων, διὰ τῶν ὁποίων λαμβάνουν τέλος αἱ ἐνέργειαι του, αἰσθάνονται ὡς νὰ ἡγέρθησαν εἰς ἀνώτερον ὑπάρξεως εἶδος, καὶ νὰ ἔγιναν, τρόπον τινὰ, οἰκειότεροι τοῦ Αὐτουργοῦ τῆς Φύσεως.

Ὅθεν ἡ περίοδος αὕτη, μᾶλλον παρ' ὅλας τὰς λοιπὰς, προσδιορίζει τὰς ἐλπίδας ἢ τοὺς φόβους ἡμῶν περὶ τῆς μελλούσης τύχης τῶν νέων. Διόλου νὰ μὴ εὐφραίνεται τις εἰς τοιαύτας ἐνασχολήσεις· ἀπροσέκτως ν' ἀκροάζεται τὴν φωνήν, ἥτις μεταδίδει τοιαύτην μεγαλοπρεπῆ διδασκαλίαν· νὰ βλέπῃ σηκονόμενον τὸν πέπλον, ὅστις ἔκρυπτε τὰς βουλὰς τῆς Θεότητος, καὶ νὰ μὴ δείχνῃ αἰσθησιν κάμμιαν διὰ τοιαύτην ἀνακάλυψιν, εἶναι συμπτώματα πνεύματος ἀσθενοῦς καὶ ναρκωμένου, —πνεύματος ἀναξίου τῶν πλεονεκτημάτων ὅσα χαίρεται, καὶ καλοῦ μόνον διὰ τὴν ταπεινότητα σαρκικῶν καὶ ἀγενῶν εὐχαριστήσεων. Περὶ ἐκείνων, ἐξ ἐναντίας, ὅσους ἡ φιλομάθεια διακρίνει, —ὅσοι μετὰ ζήλου διατρέχουν τὸ εἰς αὐτοὺς ἀνεωγμένον στάδιον, προμηνύομεν τὰ ἐντιμότερα. Ὁ χαρακτήρ

οὗτος εἶναι ἴδιος τῆς νεολαίας· ὅθεν καὶ μᾶς ἐμπνέει ἐλπίδας χρηστὰς περὶ τῆς ἀνδρικῆς αὐτῶν ἡλικίας. Προβλέπομεν τουλάχιστον δι' αὐτοὺς βίον ἐναρέτου καὶ καθαρᾶς ἀπολαύσεως, καὶ τρέφομεν ἀσμένως πῇ ἐλπίδα ὅτι θέλουν ποτὲ ἀναδειχθῇ ὄχι ὀλίγον ὠφελίμοι καὶ περίβλεπτοι.

Δεύτερον, αἱ γνώσεις φέρουν ὄχι μόνον εἰς εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τιμὴν. Περὶ τῆς σοφίας λέγει ὁ Σολομὼν, 'Μακρότης ἡμερῶν εἶναι εἰς τὴν δεξιὰν αὐτῆς, εἰς δὲ τὴν ἀριστερὰν αὐτῆς πλοῦτος καὶ δόξα!' Ἐντιμον εἶναι νὰ ὑπερέχῃ τις ἀκόμη καὶ εἰς τὰς πλέον οὐτιδανὰς γνώσεις, καὶ εἰς ἐκείνας, αἵτινες δὲν χρησιμεύουν πλὴν εἰς προσωρινὴν διασκέδασιν. Ἐντιμότερον νὰ ὑπερέχῃ εἰς τοὺς διαφόρους τῆς ἐπιστήμης κλάδους, τοὺς συνδεδεμένους μὲ τὰ ἐλευθέρια τοῦ βίου ἐπαγγέλματα, καὶ τοὺς τόσον συντείνοντας εἰς τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ εὐζωίαν τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ σοφία καθιστάνει καὶ τὸν ἀφανέστατον εὐυπόληπτον καὶ περιφανῆ· ἀνοίγει εἰς τὴν δικαίαν τῶν νέων φιλοτιμίαν τινὰς τῶν ἐπιστημοτέρων θέσεων· καὶ ὑψώσεντας ἐκεῖ τοὺς εὐφραίνει ἔτι μᾶλλον ἢ σκέψις, ὅτι, σὺν Θεῷ, εἰς μόνην τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν εἶναι ὑπόχρεοι. Ἀλλὰ νὰ ὑπερέχῃ τις εἰς τὰς ὑψηλοτέρας γνώσεις, —νὰ διαπρέπῃ εἰς τὰ μαθήματα, ὅσα ἔστησαν τὴν προσοχὴν, καὶ ἐξήντησαν τὰς δυνάμεις τῶν σοφῶν εἰς πάντα πρότερον αἰῶνα, —εἶναι, ἴσως, ἀπ' ὅλας τὰς ἀξιώτητας τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἡ πλέον ἐντιμος καὶ εὐχάριστος.

Ὅταν κυττάζωμεν εἰς τὰ ὀπισθεν ἐπὶ τοὺς μεγάλους ἀνδρας, οἵτινες προηγήθησαν ἡμῶν εἰς πᾶν μέρος ευκλείας, αἰσθανόμεθα τὸν ὀφθαλμὸν μας ν' ἀποφεύγῃ τὸ στάδιον τοῦ πολέμου καὶ τῆς φιλοδοξίας, καὶ ἀκουσίως πῶς νὰ προσηλόνεται εἰς τοὺς ὅσοι ἐφάνερωνσαν τὰς μεγάλας ἀληθείας τῆς θρησκείας, ἠρεύνησαν τοὺς νόμους τῆς κοινωνικῆς εὐζωίας, ἢ ἐξέτειναν τὴν σφαῖραν τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων. Αὗται εἶναι τιμαὶ, τὰς ὁποίας γνωρίζομεν ὅτι ἐκέρδησαν χωρὶς ἐγκλημα, ἐχάρησαν δὲ χωρὶς ἔλεγχον συνειδότος. Εἶναι τιμαὶ ἀθανάτοι, —κλίος περιχύουσιν εἰς τὴν ταπεινοτάτην κεφαλὴν, —τιμαὶ, αἵτινες κατ' ὅλους τοὺς ἐπερχομένους αἰῶνας θέλουν εἶσθαι τὰ εὐγενέστερα κέντρα εἰς τοὺς νέους ἅπαντας, ὅσοι ἐμβαίνουν εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐναρέτου φήμης.

Αἱ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀποκαλύψεως βίβλοι ἐπίσης ὑφόνουν τὰς ἰδέας ἡμῶν, καὶ διεγείρουν τὴν εὐσέβειαν μας· ἀμοιβαίως διασαφηνίζουν ἀλλήλας· ἐπίσης εἶναι ἄξιοι τῆς προσοχῆς μας, καθότι ἀμφοτέραι ἐγράφησαν ἀπὸ τὸν δάκτυλον ἐνός, αἰωνίου, ἀκατανοήτου Θεοῦ.

Ο ΒΑΚΩΝ ἐνόμιζεν ὅτι ἐγεννήθη πρὸς χρῆσιν τῶν ἀνθρώπων· εἰς μίαν δὲ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν πατέρα Φυλγέντιον καλεῖ ἑαυτὸν 'ὕπνρετῃ τῶν μεταγενεστέρων.'